

Sterven en dan...?

Praktische gids bij het nadenken over sterven en afscheid nemen

Inhoud

1	Woord vooraf	2
2	Rond de uitvaartdienst.....	3
3	Praktische zaken rond een sterfgeval.....	7
3.1	Waar vindt de opbaring plaats?	10
3.2	Is er een voorkeur voor de soort kist.....	11
3.3	Op welke dag wordt de uitvaartdienst gehouden?	11
3.4	Drukwerk	12
3.5	Advertentie	12
3.6	Bloemen	13
3.7	Waar wordt de uitvaartdienst gehouden?	13
3.8	Hoe ziet de uitvaartdienst eruit?.....	14
3.9	Dragers	14
3.10	Voorkeur voor het soort monument.....	15
3.11	Is er, bij crematie, een wens inzake de bestemming van de as?.....	15
3.12	Verzekeringen	15
3.13	Overige wensen	16
3.14	Nadien.....	16
3.15	Donorschap.....	16

1 Woord vooraf

Begin 2017 hebben we twee bijeenkomsten georganiseerd over de geestelijke en praktische vragen die naar voren komen rondom het sterven. We komen in ons werkzame leven regelmatig in aanraking met sterfgevallen. Soms merken we dat de overledenen, toen ze nog leefden, met hun naaste familieleden hebben doorgesproken over de praktische en inhoudelijke aspecten van het sterven. Dat is mooi!

Tegelijk merken we dat dit ook vaak niet het geval is. Dit is begrijpelijk, want praten over je eigen dood en begrafenis is geen luchtig en gemakkelijk onderwerp. Toch is het belangrijk om het wel ter sprake te brengen. Juist als gelovigen zouden we immers onbekommerd moeten kunnen spreken over onze eigen dood, omdat we weten dat *'wij in leven en sterven het eigendom zijn van onze getrouwe Zaligmaker Jezus Christus.'*

Dit boekje bestaat uit twee delen. Het eerste gedeelte gaat over de praktische vragen rondom de afscheidsceremonie (dienst) Waar moet het in de dienst over gaan? Welke liederen moeten we gaan zingen? Hierbij hebben we vrij gebruik gemaakt van het boekje *Vorbereid* van ds. G.P.M. van der Linden. Vervolgens is er een hoofdstuk over de praktische aspecten van het overlijden. Door zijn jarenlange ervaring als uitvaartleider weet Doede precies wat er rond een overlijden naar voren komt. Soms betreft het vragen waar je normaal gesproken nooit bij stil gestaan zou hebben.

We willen duidelijk stellen dat dit boekje geen officieel document is en 'slechts' bedoeld is als hulpmiddel bij het nadenken over deze vragen. We hopen van harte dat dit boekje helpt bij het denken en praten over het sterven. We zijn blij dat we dit boekje kunnen aanbieden. Mocht u naar aanleiding van de inhoud vragen en/of tips hebben, neem dan gerust contact met ons op.

Rein den Hertog en Doede Douma

2 Rond de afscheidsceremonie

In dit hoofdstuk willen we ons bezighouden met de dienst op de dag van de begrafenis. Om u daarbij te helpen hebben we enkele aanwijzingen en vragen genoteerd.

In de dagen voor de begrafenis moet nagedacht worden over de bijeenkomst voorafgaand aan de teraardebestelling. Meestal komt de predikant of pastoraal medewerker langs om met de nabestaanden na te denken over de rouwdienst.

Het is goed om aan te geven dat de rouwdienst geen officiële eredienst is. Het betreft een samenkomst onder verantwoordelijkheid van de familie. De familie heeft dus de vrijheid om deze samenkomst in overleg met de voorganger in te vullen. Wel kan de familie kiezen voor een dienst met een meer kerkelijk karakter, of juist een informele samenkomst. In het eerste geval zal de dienst veel lijken op een traditionele eredienst, inclusief votum en groet aan het begin, een ouderling van dienst die de predikant begeleidt en een zegen aan het einde. In het tweede geval heeft de familie meer vrijheid bij het vormgeven van de bijeenkomst en gaat alles minder formeel.

Een van de eerste vragen betreft de naam die we aan de dienst geven. Door te kiezen voor een bepaalde naam geeft u al aan wat voor karakter de dienst zal hebben. In een dankdienst zal vanzelfsprekend de dankbaarheid de boventoon voeren, terwijl in een rouwdienst meer aandacht zal gegeven worden aan het verdriet dat gevoeld wordt.

❖ *Ik wil dat de dienst voorafgaand aan mijn begrafenis genoemd wordt:*

- Dankdienst voor het leven van ...*
- Samenkomst van Woord en gebed*
- Afscheidsdienst*
- Rouwdienst*
- Anders, namelijk:*

Het is fijn wanneer de nabestaanden bij het voorbereiden van de dienst samen met de predikant of pastoraal werker weten wat de overledene gewenst zou hebben. Helaas blijkt dit niet altijd het geval te zijn, waardoor er regelmatig onduidelijkheid is over de inhoud van de dienst.

De volgende vragen komen aan de orde bij de verdere voorbereiding van de dienst:

- De tekst die centraal moet staan tijdens de samenkomst
- De liederen die gezongen/beluisterd zullen worden
- De locatie van de dienst
- Bijdragen van de familie
- De plechtigheid rond het graf
- Dankwoord door de familie

Tijdens de bijeenkomst voorafgaand aan de begrafenis staat vaak een tekst centraal die voor de overledene belangrijk is geweest tijdens zijn/haar leven. Het is daarom aan te raden om nog bij gezondheid te spreken over welke teksten voor u belangrijk zijn geweest. Zo voorkomt u eventuele onduidelijkheid en bovendien geeft het u de mogelijkheid om tegenover uw naasten te getuigen van wie God voor u geweest is.

Toch is het ook goed om deze tekst op te schrijven, eventueel met een korte uitleg. Vaak is dit ook de tekst die staat te lezen op de rouwcirculaire, maar dit hoeft natuurlijk niet.

❖ *Bij de dienst voorafgaand aan mijn begrafenis wil ik graag dat de volgende tekst(en) centraal staat.*

❖ *Deze tekst heb ik gekozen, omdat*

Een volgend punt betreft de liederen die u gezongen wilt hebben. Hiervoor geldt ook dat het goed is als dit al bij gezondheid met de nabestaanden besproken is. Meestal is het mogelijk om een organist te vinden die de dienst op het orgel kan begeleiden. Mocht u liederen kiezen die niet op het orgel gespeeld kunnen worden, dan moet u er rekening mee houden dat het lastig is om op korte termijn andere muzikanten te regelen. In dergelijke gevallen is het vaak mogelijk om er een luisterlied van te maken (via YouTube en/of MP3).

Ik wil graag dat de volgende liederen gezongen/gespeeld worden tijdens de bijeenkomst:

Vaak wordt er ook nagedacht over een lied dat gespeeld/gezongen wordt bij binnenkomst van de familie en tijdens het uitdragen van de kist.

❖ *Bij binnenkomst zou ik graag willen dat het volgende lied gezongen/gespeeld wordt*

❖ *Bij het uitdragen van de kist zou ik graag willen dat het volgende lied gezongen/gespeeld wordt.*

Een volgende belangrijke vraag betreft de locatie van de dienst. Er kan gekozen worden uit een begrafenis vanuit een kerkgebouw, of vanuit de aula van een uitvaartcentrum. Vaak wordt de kerk gekozen omdat de overledene een band had met het gebouw. Soms vindt men de kerk te groot en dan wordt er bewust gekozen voor de kleinschaligheid van de aula.

❖ *Ik wil dat de dienst voorafgaand gehouden wordt in:*

- Het kerkgebouw waar ik de laatste jaren aan verbonden was*
- De aula op de begraafplaats of in het uitvaartcentrum*
- Elders, namelijk:*

Het is goed om bij gezondheid met de naaste familieleden alvast te spreken over de wens dat er een *In Memoriam* wordt uitgesproken door een van de familieleden of dat zij op een andere wijze een inbreng hebben.

- ❖ *Tijdens mijn dienst wil ik **wel / niet** dat een familielid iets over mijn levensloop zegt.*
 - ❖ *Mocht ik een andere inbreng wensen (bijvoorbeeld een gedicht), dan wil ik het volgende:*
-

Na afloop van de bijeenkomst verplaatst de ceremonie zich van de kerk of de aula naar het graf. Het is gebruikelijk - niet verplicht - dat er rond het graf de geloofsbelijdenis wordt voorgelezen en dat het 'Onze Vader' wordt gebeden. Daarnaast is het mogelijk om een korte Bijbeltekst te laten lezen of een lied te laten zingen. Het verdient de aanbeveling om de ceremonie rond het graf kort te houden. De afscheidsbijeenkomst heeft immers al plaatsgevonden en bovendien moet er rekening gehouden worden met slecht weer.

- ❖ *Ik wil **wel / niet** dat er gezongen wordt bij het graf.*
 - ❖ *Indien wel, dan het volgende lied:*
-
- ❖ *Ik wil **wel / niet** dat er een gedeelte uit de Bijbel gelezen wordt bij het graf*
 - ❖ *Indien wel, dan graag het volgende gedeelte*
-
- ❖ *Ik wil **wel / niet** dat de geloofsbelijdenis gesproken en het 'Onze Vader' gebeden wordt.*

Na afsluiting van de ceremonie spreekt vaak een van de familieleden een dankwoord namens de familie en nabestaanden. Eventueel kan dit dankwoord ook gesproken worden in de kerk/aula.

Ik wil graag dat _____ een dankwoord spreekt op mijn begrafenis.

Hij/zij moet daarbij de volgende personen niet vergeten:

3 Praktische zaken rond een sterfgeval

Hoewel we allemaal weten dat ons leven hier op aarde eenmaal eindigt, zijn we geneigd het overlijden zo ver mogelijk van ons af te schuiven.

Als we gezond zijn, spreken we er niet over want “dat is nog zo ver weg.....”

Als we ziek zijn, spreken we er meestal niet over, want de zieke zou kunnen denken: “Nu al “.... ? Wanneer spreken we er dan over?”

Niet zelden overvalt een overlijden ons en worden we onverwacht geconfronteerd met heel veel praktische zaken. Zaken waar we misschien nog nooit over hebben nagedacht. Vragen die op ons afkomen en waar we niet direct een antwoord op hebben.

Wat zou het fijn geweest zijn als er een keer over gesproken was.

Wat geeft het een rust aan nabestaanden te weten dat bepaalde wensen van vader/moeder/familielid kunnen worden uitgevoerd. Maar wat is het ook fijn als u weet dat bv. kinderen die heel anders denken, over de uitvaart, dan uzelf, toch uw wensen willen respecteren.

Als er geen kinderen zijn, is het ook fijn om te weten dat uw wensen wel worden uitgevoerd.

Persoonlijke wensen kunt u opschrijven, eventueel in een dichte envelop opbergen en iemand die u vertrouwt of waarvan u graag wilt dat hij/zij de uitvaart regelt, weet waar u deze heeft opgeborgen. Wellicht is het goed dit boekje in te vullen met hulp van een zoon of dochter of iemand van de kerk.

Overlijden:

Natuurlijke dood als gevolg van ziekte of een plotseling overlijden

Onnatuurlijke dood (bv. door ongeval)

Zelfdoding

Euthanasie

Hoewel bij ieder bovenstaand overlijden andere aspecten aanwezig zijn, komen bij ieder overlijden eenzelfde aantal vragen naar voren.

Terwijl er 's morgens nog niets aan de hand hoeft te zijn, kan het gebeuren dat 's avonds een uitvaart is geregeld van een dierbare. Dat is heel heftig en om dan naast het verdriet allerlei indringende vragen te moeten beantwoorden is heel moeilijk en dikwijls is men daar niet op voorbereid.

Een eerste vraag zal zijn of er gekozen wordt voor een begrafenis of een crematie

Ik kies voor een begrafenis op de begraafplaats

Ik kies voor een crematie in het crematorium

Personalia:

Achternaam: m/v

Voornamen voluit:

Geboortedatum: Geboorteplaats:

Burgerlijke staat:

Straat: Huisnummer:

Postcode: Plaats:

Emailadres:

Telefoon:

Datum: Plaats:

Handtekening:.....

Testament:

Toelichting:

Het is zonder meer te adviseren dat er een testament is opgemaakt. Mocht er geen testament zijn opgemaakt dan vindt een verdeling plaats volgens het wettelijke erfrecht. Als u eigen wensen of bestemmingen heeft ten aanzien van uw nalatenschap dan is het goed om dit te bespreken en vast te leggen bij een notaris.

☐ Ik heb een testament op laten maken bij notaris:
☐ Ik heb geen testament opgemaakt.

Gegevens van degene die mijn uitvaart moet regelen:

Achternaam: _____ m/v

Voornamen voluit: _____

Straat: _____ Huisnummer: _____

Postcode: _____ Plaats: _____

Emailadres: _____

Telefoon: _____

Datum: _____ Plaats: _____

Handtekening:

Achtereenvolgens wordt een toelichting gegeven bij de volgende vragen:

1. Waar vindt de opbaring plaats
2. Is er een wens t.a.v. het graf, de kist, de crematie of begrafenis
3. Op welke dag dient de uitvaart plaats te vinden?
4. Wordt er drukwerk verstuurd
5. Wordt er een advertentie geplaatst
6. Moeten er bloemen worden besteld
7. Waar wordt de uitvaartdienst gehouden
8. Hoe ziet de uitvaartdienst eruit
9. Draggers

10. Is er een voorkeur voor het monument
11. Is er bij crematie een wens t.a.v. de as
12. Verzekeringen
13. Overig
14. Nadien
15. Donorschap

3.1 Waar vindt de opbaring plaats?

Toelichting:

Met de plaats van opbaring wordt bedoeld waar de overledene blijft tot aan de dag van de uitvaart.

Thuis opbaren kan heel goed dankzij koelsystemen. De overledene kan op bed blijven liggen waarbij een bedkoeling wordt gebruikt. Voor de naasten kan dit een heel natuurlijke uitstraling hebben. Wel wordt geadviseerd de dag voor de uitvaart de overledene te laten kisten om zo stapsgewijs toe te leven naar de dag van de uitvaart zelf.

De overledene kan ook thuis in de kist worden opgebaard met een kistkoeling. Dikwijls is de kist dan niet gesloten en kan men, wanneer men maar ook wil, in de kamer blijven. De afstand is dan niet zo groot; kleine kinderen beschouwen dat ook als heel natuurlijk.

Men kan ook kiezen voor een uitvaartcentrum, waar men een bepaalde rouwkamer krijgt toegewezen. Dit kan als er bijvoorbeeld thuis bijna geen ruimte is. In diverse uitvaartcentra gelden openingstijden en soms is het mogelijk dat men een sleutel krijgt, zodat men zelf op ieder willekeurig moment naar het uitvaartcentrum kan gaan.

- Ik kies voor een opbaring thuis
- Ik kies voor opbaring in een uitvaartcentrum
- Ik laat de keuze over aan mijn nabestaanden

3.2 Is er een voorkeur voor de soort kist

Toelichting:

Voor een begrafenis wordt het afgeraden om een spaanplaten kist te bestellen, tenzij de kist in een grafkelder wordt geplaatst. Vocht trekt direct in het spaanplaat waardoor een kist in de aarde snel uiteenvalt. Voor een crematie is het niet nodig om een duurdere kist te nemen, omdat de kist samen met de overledene wordt ingevoerd.

Werd vroeger veel waarde gehecht aan het soort hout, tegenwoordig is dit minder bepalend geworden.

- Ik heb voorkeur voor een gefineerde spaanplaten kist / vuren / massief eiken.
- Ik heb voorkeur voor een bepaalde kleur.....
- Ik laat de keuze over aan mijn nabestaanden

3.3 Op welke dag wordt de uitvaartdienst gehouden?

Toelichting:

De wet op de lijkbezorging schrijft voor dat iemand niet binnen 36 uur na het tijdstip van overlijden mag worden begraven of gecremeerd en niet later dan de 6^e werkdag na de dag van het overlijden.

Als er door omstandigheden een latere dag noodzakelijk is, dan kan de burgemeester van de gemeente, waar het overlijden plaats heeft gevonden, uitstel verlenen.

Bij het bepalen van de dag is van belang of een predikant of spreker op die dag ook aanwezig kan zijn. Contact daarmee is zinvol, alvorens de dag en tijdstip door de uitvaartleider vast te laten leggen.

Houd ook rekening met eventuele overkomst van familieleden uit het buitenland en of de geplande dag niet valt op een verjaardag of bijzondere gebeurtenis.

3.4 Drukwerk

Toelichting:

Meestal worden rouwbrieven verstuurd. De uitvaartverzorger kan u diverse soorten laten zien; ook kunt u een eigen ontwerp maken of een foto laten plaatsen.

Zorg voor een bijgewerkte adressenlijst.

Op de dag van het overlijden worden meestal de kaarten verstuurd en als op dat moment allerlei adressen opgezocht moeten worden, is men meestal te laat omdat dit veel tijd kost. Advies is daarom om een adressenlijst op het einde van het jaar te maken als nieuwjaarswensen worden verstuurd. Mutaties kunnen dan gemakkelijk worden bijgehouden.

- Ik wil dat er ____ rouwkaarten worden verstuurd, met/zonder foto, met/zonder afbeelding
- Ik wil dat er geen rouwdrukwerk wordt verstuurd
- Ik laat de keuze over aan mijn nabestaanden
- Ik wil ook dankbetuigingskaartjes na afloop laten uitreiken

3.5 Advertentie

Toelichting:

Naast het drukwerk kan er ook een rouwadvertentie worden geplaatst in een regionaal dagblad. Bedenk wel wie u daarmee wilt bereiken. De kosten van een advertentie in een regionaal of landelijk dagblad zijn niet gering. Soms heeft iemand een hele grote kennissenkring die je niet met rouwbrieven kunt bereiken en kan het een extra ondersteuning zijn. Andersom komt het ook voor dat adressen niet beschikbaar zijn en men alleen kiest voor een advertentie.

- Ik wil een advertentie laten plaatsen in
- Ik wil geen advertentie laten plaatsen
- Ik laat de keuze over aan mijn nabestaanden

3.6 Bloemen

Toelichting:

Dikwijls kiezen nabestaanden voor één of meerdere bloemstukken. Bloemstukken zijn er niet voor om de dood te “verbloemen”, maar zijn een uiting van liefde en genegenheid. Er worden wel aparte losse bloemen, zoals rozen, besteld, die gebruikt worden om door kinderen, kleinkinderen op de kist gelegd kunnen worden voordat deze in het graf daalt of nadien in het graf worden gelegd.

- Ik vind het fijn als er bloemen bij mijn uitvaart zijn
- Ik stel geen prijs op bloemen
- Ik laat de keuze over aan mijn nabestaanden

3.7 Waar wordt de uitvaartdienst gehouden?

Toelichting:

Waar de uitvaartdienst wordt gehouden kan afhankelijk zijn van het aantal genodigden. Als het mogelijk is kan de uitvaartdienst in de kerk worden gehouden, die men altijd bezocht. De kerk biedt plaats aan velen en de afscheidsdienst kan daar worden gehouden. Een bezwaar kan zijn dat er een afstand overbrugd moet worden tussen de kerk en de locatie van de begraafplaats. Het geheel wordt verbroken; auto's moeten worden opgesteld, deelname aan het verkeer en weer een stoet formeren op de begraafplaats. Bij een kleinere uitvaart kan men kiezen tussen een uitvaartcentrum op de begraafplaats. Na de dienst kan men meestal lopend naar het graf.

Bij een crematie maakt men meestal gebruik van de aula in het crematorium zelf en vindt de gehele plechtigheid daar plaats; ook de condoleance nadien.

- Ik wil graag dat de uitvaartdienst gehouden wordt in de kerk
- Ik wil graag dat de uitvaartdienst in het uitvaartcentrum wordt gehouden
- Ik wil graag dat de plechtigheid plaatsvindt in het crematorium
- Ik laat de keuze over aan mijn nabestaanden

3.8 Hoe ziet de uitvaartdienst eruit?

Toelichting:

Dit is helemaal de keuze van de familie; een uitvaartdienst bestaat meestal uit: de dienst zelf, het condoleren en nadien bijeenkomen, waar meestal consumpties worden aangeboden.

Bij grote uitvaarten kan men kiezen voor condoleren voorafgaande aan de dienst, zodat niet iedereen mee terug hoeft te komen en er onvoldoende plaats zou zijn.

Men condoleert dan vooraf, maakt de uitvaartdienst mee, kan mee naar het graf en gaat daarna weer naar huis. Met een kleine groep familieleden en/of vrienden komt de familie dan na afloop bijeen.

Wordt de dienst geleid door een predikant dan is het goed om deze zo snel mogelijk in kennis te stellen en te (laten) vragen of deze de uitvaart kan en wil leiden. Samen met de predikant wordt de liturgie opgesteld.

- Ik wil graag dat er eerst afscheid wordt genomen, dan de dienst en dan de uitvaart
- Ik wil graag dat er van te voren gecondoleerd wordt, dan de dienst en daarna de uitvaart
- Ik wil graag een uitvaart in kleine kring
- Ik laat de keuze over aan mijn nabestaanden

Er kunnen ook uitvaarten zijn waarbij de nabestaanden ervoor kiezen de uitvaart in kleine kring te houden. Dit kunnen ook hele intieme en bijzondere uitvaarten zijn.

3.9 Draggers

Toelichting:

Als de kist vanuit huis, uitvaartcentrum of kerk naar de begraafplaats wordt overgebracht, dan wordt de kist naar en van de rouwauto gedragen. Dit dragen kan gebeuren door dragers van de uitvaartorganisatie of door eigen familieleden/vrienden. Dit laatste zien we steeds meer gebeuren en kan een extra dimensie verlenen aan het beleven van de uitvaart.

- Ik wil graag dat kinderen/kleinkinderen of familieleden de kist dragen en begeleiden
- ik wil dat dragers de kist dragen en begeleiden

3.10 Voorkeur voor het soort monument

Toelichting:

Hoewel een monument meestal een aantal maanden na het overlijden wordt uitgezocht en geplaatst, moet men dikwijls tijdens het gesprek over het verloop van de uitvaart al een keuze maken omdat diverse begraafplaatsen een indeling hebben op de begraafplaats in liggende of staande monumenten of een combinatie hiervan. Men moet vooraf een keuze maken voor welk soort monument men kiest. Men kiest dus alvast een plaats! Deze plaats bepaalt waar het graf komt.

- Volledig monument
- Liggend monument
- Staand monument
- Ik laat de keuze over aan mijn nabestaanden

3.11 Is er, bij crematie, een wens inzake de bestemming van de as?

Toelichting:

Nadat de crematie heeft plaatsgevonden ontvangen de nabestaanden binnen een maand een brief van het crematorium om een keuze te maken wat er met de as moet gebeuren. De as kan o.a. worden verstrooid op zee, op een strooiveld, op een plaats waarvan de nabestaanden dat graag willen en er toestemming voor is gekregen. De as kan ook in een urn worden geplaatst en worden bewaard of begraven. Meer mogelijkheden zal het crematorium u bieden.

- mijn voorkeur gaat uit naar
- Ik laat de keuze over aan mijn nabestaanden

3.12 Verzekeringen

Een uitvaart brengt (hoge) kosten met zich mee. Het kan zijn die u bent aangesloten bij een plaatselijke uitvaartvereniging, die bepaalde diensten beschikbaar stelt. Tijdens het leven kan er een uitvaartverzekering of levensverzekering zijn afgesloten. Veel ouderen hebben van hun ouders vroeger een verzekering meegekregen. Meestal zijn de uitkeringen daarvan erg laag, maar er is destijds wel voor betaald. Maak gebruik van uw rechten.

- Ik ben aangesloten bij de uitvaartvereniging
- Ik heb een uitvaart-of levensverzekering bij

3.13 Overige wensen

Bovengenoemde punten komen zeker aan de orde en het is goed om daar alvast bij stil te staan.

Daarnaast kunnen er meerdere wensen aanwezig zijn. Bedenk dat u bepaalt hoe u en de nabestaanden de uitvaart willen hebben. Veel is er mogelijk, weinig is noodzakelijk. Maak gebruik van die ruimte!

-
-
-

3.14 Nadien

Meestal ontvangt u van de uitvaartverzorger een boekwerkje met veel praktische adviezen. U kunt hierom altijd vragen.

Er zijn veel zaken die aandacht verdienen, bv. het opzeggen van abonnementen en lidmaatschappen, wijzigen ziektekostenverzekering en bankzaken.

Speciale aandacht vragen we voor het beheer van inlogcodes die gebruikt worden om in te loggen bij bank of andere instellingen. Misschien kent u de inlogcodes of werd dit beheerd door uw partner.

Zaak is wel dat u hierover kunt beschikken of dat u iemand op de hoogte stelt. Er zijn programma's die op de computer kunnen worden geïnstalleerd waarin wachtwoorden kunnen worden opgeslagen. Deel deze informatie met elkaar!

3.15 Donorschap

Een donor is iemand die, bij leven of sterven, iets van zichzelf, van zijn lichaam geeft aan een ander persoon. Je kunt weefsel doneren, bijvoorbeeld huid of hoornvlies, maar het kan ook een orgaan zijn, zoals, lever, hart of nier. Als men besluit om donor te willen zijn wordt dat vastgelegd in het donorregister. Als een mogelijke donor niet (meer) bij kennis is, dan kan de familie om toestemming worden gevraagd. Als iemand 18 jaar is geworden ontvangt men een formulier waarop men kan aangeven wel of geen donor te willen worden.

Wil iemand zijn lichaam ter beschikking stellen dan moet men, bij in leven zijn, contact opnemen met een Academisch ziekenhuis.

Over het algemeen dient men jonger dan 81 jaar te zijn.